

Til: Bornholms Regionskommune Center for Miljø, Plan og Kultur, Skovløkken 4, 3770 Allinge. Vedrørende høringssvar til forslag om § 16 a-miljøgodkendelse til St. Muregård, Bedegadevej 44, 3782 Klemensker.

Sagsnummer: 22/10157

Danmarks Naturfredningsforening (DN) har gennemgået forslaget til miljøgodkendelse for udvidelse af svineproduktionen på St. Muregård. Vi anerkender de planlagte forbedringer af dyrevelfærden, men vi har væsentlige bekymringer vedrørende den planlagte udvidelse i trin 2 og 3 fra 8.322 til 11.660 m² produktionsareal. Produktionsarealet ved 8 års driften var 5.894 m², så i forhold til denne, vil den ansøgte udvidelse være en fordobling. Den øgede ammoniakdeposition fra husdyrbruget, vil få meget negative konsekvenser for den lokale natur og det omkringliggende vand- og havmiljø. Bornholm har i forvejen omkring 1 million svin, hvilket har vist sig at være langt over bæreevnen for det kystnære miljø, med iltsvind, fedtemøg og død havbund til følge.

Udvaskning til vandmiljø Kommunens vurdering af vandmiljøet koncentrerer sig i høj grad om afstandskrav og risikoen for gylleudslip. DN Bornholm er meget bekymret over at påvirkningen af havmiljøet slet ikke er vurderet i miljøgodkendelsen, da den diffuse og langsigtede påvirkning af vandløb og kystvande også bør vurderes. Den samlede ammoniakemission er steget fra 5.996,5 kg NH₃-N pr. år i 8 års drift til 7.602,2 kg i nudrift og forventes at øges til 9.724,1 kg NH₃-N pr. år i den ansøgte udvidelse. Så stor en stigning i ammoniakemission vil resultere i en markant øget udvaskning af kvælstof til havmiljøet omkring Bornholm. Da der kun er en kvælstofretention på 40-60% i det ansøgte område, kan omkring halvdelen af den udledte ammoniak forventes at ende i Østersøen (se bilag 1). Det vil påvirke et havmiljø, der allerede er stærkt påvirket af landbrugets kvælstof med endnu mere iltsvind og dermed forringet biodiversitet til følge.

Vi er i DN er opmærksomme på, at udbringningsarealerne ikke længere indgår som en del af selve miljøgodkendelsen. Men vi mener ikke, at det er tilstrækkeligt blot at konstatere, at udbringningen er reguleret af andre regler, da det ikke er muligt at vurdere den samlede miljøpåvirkning, uden at kende de konkrete udbringningsarealer. Den øgede mængde gødningsproduktion til ca. 16.300 tons årligt vil belaste vandløb, kystvand og havmiljø.

Vi efterlyser en opgørelse af: a) udbringningsarealerne, b) oplande med angivelse af vandløb, c) kort over dræn i udbringningsarealerne, d) eksisterende belastning af kvælstof og fosfor til de berørte vandløb, kystvand og grundvand samt e) forventet øget belastning af kvælstof og fosfor til de berørte vandløb og kystvand ved den forslåede udvidelse. Udover eutrofering ønsker vi også belyst, hvorvidt den ansøgte udvidelse vil 1) øge koncentrationen af sprøjtegifte i grundvandet på udbringningsarealerne samt 2) øge forekomsten af resistente bakterier i området.

Påvirkning af beskyttede søer To beskyttede søer (Sø V og Sø Ø) vil modtage en merdeposition på henholdsvis 1,7 og 1,5 kg N/ha/år i forhold til nudrift. DN opfordrer kommunen til at

genoverveje, om en yderligere kvælstofbelastning af disse næringsrige søer er forenelig med målsætningen om at undgå tilstandsændringer i § 3-natur.

Markant øget ammoniakemission og belastning af skovarealer DN finder det positivt at Bornholms Regionskommune har foretaget en grundig vurdering af skovene ved St. Muregård, men vi er dog ikke enige i den samlede vurdering. Det fremgår af materialet, at den samlede ammoniakemission i trin 3 vil give en meremission på over 2.100 kg NH₃-N/år i forhold til den nuværende lovlige drift. Vi finder det stærkt bekymrende, at 4 nærliggende § 3-beskyttede skove, hvoraf en også er en mose, vil modtage en merdeposition på over 1 kg N/ha/år.

Særligt bemærker vi: Skov v. St. Muregård: Dette areal, der vurderes som gammel skovjordbund, vil modtage en samlet deposition på hele 36,4 kg N/ha/år, hvoraf de 25,9 kg stammer fra St. Muregård. Aske-ellesump (Skov SØ): Skoven sydøst for gården er registreret som beskyttet aske-ellesump efter naturbeskyttelseslovens § 3. Den samlede deposition her vil nå 25,8 kg N/ha/år. Depositionen overskrider således både nedre og øvre værdier i de generelle tålegrænseintervaller for løvskov, elle- og askeskov og kalkrige moser og væld.

DN er uenig i kommunens vurdering af, at denne merbelastning ikke er væsentlig med henvisning til, at arealerne i forvejen er belastet af f.eks. overfladeafstrømning fra marker. En naturtype, der i forvejen er presset over sin tålegrænse, bør ikke påføres yderligere merbelastning, da det øger risikoen for en tilstandsændring og tab af biodiversitet. En merdeposition på op til 1,8 kg N/ha/år kan ikke udelukkes at medføre en risiko for tilstandsændring af skovbunden.

At kommunen ikke bør godkende en produktion hvor tålegrænserne overskrides, understøttes af en sag fra Ringkøbing-Skjern Kommune (21/13071, Lovguiden.dk), hvor en tilladelse blev ophævet og hjemvist af Natur- og Miljøklagenævnet, på en overskridelse der er mindre end den i nærværende ansøgning med følgende begrundelse: *Ifølge nævnets praksis vil en overskridelse af den øvre tålegrænse i det konkret fastsatte tålegrænseinterval som udgangspunkt medføre en tilstandsændring og dermed en væsentlig virkning på miljøet.* Nævnet slår i sagen fra Ringkøbing-Skjern også fast, at kommunen skal inddrage de nyeste empirisk baserede tålegrænser på 10-15 kg N/ha/år.

Bilag IV-arter og levesteder Der er identificeret to søer inden for 300 meter fra staldanlægget, som er potentielle levesteder for padder (Bilag IV-arter). Selvom kommunen ikke har fundet registreringer i eksisterende databaser, påhviler det myndigheden at sikre, at yngle- og rasteområder ikke beskadiges. DN foreslår, at der foretages supplerende feltundersøgelser i foråret for at udelukke negativ påvirkning af disse arter, før endelig tilladelse gives.

Bedste Tilgængelige Teknik (BAT) og ammoniakreduktion DN noterer, at ansøger anvender gyllekøling som ammoniakreducerende tiltag. Vi opfordrer dog til, at der stilles skærpede krav til kontrol og logbogsføring af anlæggenes effektivitet, da overholdelsen af BAT-kravet er tæt forbundet med køleeffekten og driftstiden.

Lavbundsområder og klima Det fremgår af ansøgningen, at der er udpeget flere lavbundsområder indenfor 1000 m af St. Muregård. Vi efterlyser en vurdering af dræn og carbon-flux i disse områder. Kommunen kunne med fordel sætte krav til stop af dræn i disse områder, så de kunne fungere som CO₂-dræn i stedet for som kilde til øget drivhusgas-emission.

Gener fra husdyrbruget Ved en udvidelse af svineproduktionen kan det ikke undgås at øge generne for naboerne i form af lugt, stov, fluer og øget transport (1004 læs/år).

Den grønne trepart og midlertidigt stop for udvidelser Udvidelse af svineproduktion strider efter vores vurdering stik imod den grønne trepartsaftale, der med bred politisk enighed understøtter en kurs, hvor store mængder landbrugsjord tages ud af intensiv drift for at skabe mere skov og styrke biodiversitet, samt begrænse udledningen af kvælstof for at beskytte fjorde og havmiljø. Den lokale grønne trepart på Bornholm arbejder for at realisere et stort grønt signaturprojekt – Det Bornholmske Højland. Målet er at skabe et markant og sammenhængende naturområde midt på øen, der styrker biodiversiteten, binder kulstof, reducerer kvælstofudledning og sikrer rent drikkevand for kommende generationer. St Muregård er placeret lige ved det udpegede område (se bilag 2) og derfor vil en udvidelse af produktionen med øget miljøbelastning, gå stik imod den lokale treparts målsætning.

I forbindelse med den grønne trepart, vil nye vilkår for kvælstofregulering træde i kraft den 1. januar 2027. Der er fra dags dato den 23/9 et midlertidigt stop for udvidelser af den konventionelle griseproduktion indtil nye rammer er fastsat, hvilket regering varslede den 20/8. DN Bornholm vil på det kraftigste opfordre kommunen til at udsætte miljøgodkendelse til det nye år, da det er uhensigtsmæssigt og kortsigtet at vurdere ud fra rammer, der om kort tid ændres. Især når økonomien for slagtegrise har givet underskud siden årsskiftet og landmænd taber markant flere penge end de tjener (DR 20/8: *Nu taber landmanden 400 kroner på hver eneste gris*) og Jeppe Bloch, formand for Danske Svineproducenter udtaler at "*Løsningen er at reducere den udbudte mængde*" (DR 20/8: *Danske svineproducenter i opråb*). Vi er i DN enige, om at den økonomiske krise i landbruget ikke skal løses med udvidelser og større svinehold, da det har enorme konsekvenser for naturen.

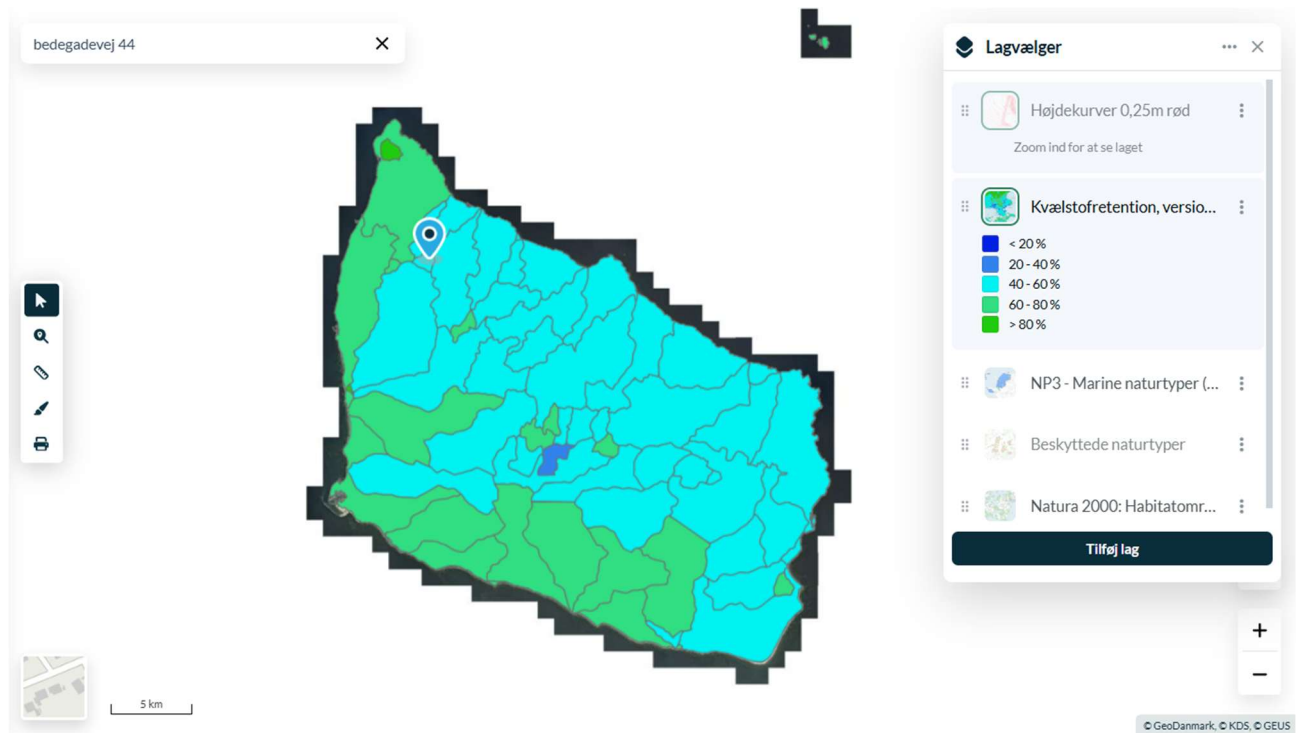
Konklusion Danmarks Naturfredningsforening kan ikke støtte en miljøgodkendelse, der tillader så markante merdepositioner af kvælstof på lokal natur og havmiljø, som det er tilfældet her. Vi opfordrer kraftigt Bornholms Regionskommune til at afslå den ansøgte udvidelse eller som minimum udsætte den endelige afgørelse og afvente de nye rammer i 2027.

Vi vurderer desuden, at en endelig afgørelse vil kræve en langt mere omfattende vurdering af den samlede miljøpåvirkning, herunder vandløb og havmiljø, samt krav om yderligere ammoniakreducerende tiltag for at sikre overensstemmelse med naturbeskyttelsens interesser.

Med venlig hilsen,

Maria Røjbek - Danmarks Naturfredningsforening, Bornholm

Bilag 1 Kort fra Danmarks Arealinformation

Bilag 2 Kort der viser St. Muregårds placering (grøn prik) i forhold til signaturprojektet "Det Bornholmske Højland (grønne arealer)

